

Hayat

*Hayata, daima hayat.. dün-
yaya daha çok hayat katalım!...*

Nietzsche

Cilt VI. 29, Teşrinievel, 1929 .Sayı:142

Yazılar vs yazarlara

29 Teşrinievel
Yüksek tahsil meselesi
Ressamlarımızı anlamak
Bir cenaze alayı
Ahlak terbiyesi
Eğmont
29 - 30 Teşrinievel 1339
Frine'nin heykeli
Quetta çarşısı
Yolcu duygu ve görüşü

H. M.
Mehmet Emin
M. Şekip
Enis Behiç
Kadri
Sami Sabit
Gazi Mustafa Kemal
Şükûfe Nihal
İffet Halim
Cevat

Fotoğraf neler yapıyor?
Keman san'atı ve biz
Meydanlar
Yeşilcami ve Yeşilturbe
Acara cumhuriyetinde
Ankara postası
Kör kuyu
Eski kılıç (hikâye)
Şeytanın merhameti (hikâye)
Munisler (Dostoyevkiden)

Nusret Kemal
M. Ragıp
Celal Esat
Nurettin
İ. Hikmet
Hikmet Şevki
Faruk Nafiz
Aka Gündüz
A. Gaffar
A. Ragıp

29 Teşrinievel

Bugün Türkiye Cumhuriyeti altıncı yaşına giriyor. Altı yaşındaki bir teşekkül henüz çocuk dımdır. Bu çocuğu dikkatle büyütmek, kuvvetli yetiştirmek için bu günkü nesil, elinden ne geldi ise, yapmaktan çekinmedi ve bu ihtimamla cumhuriyeti miz şimdi bütün tehlikelere, bütün arızalara karşı emniyet içindedir.

Cumhuriyet, bu devrin, bu neslin çocuğudur. Onu biz evlat gibi sevdik. Bu çocuk gelecek neslin kardaşı, ondan sonrakilerin de babası olacak ve nihayet, mermer bir heykel gibi, nesilden nesle, asırdan asra, başı yukarda, göğsü geniş ve genç,

intikal edecektir. Biz, yarınki nesillerin tapacağı putu, bu yeni timsalde görüyoruz. Dünyada hiç bir put bu kadar mukaddes olmamıştır!

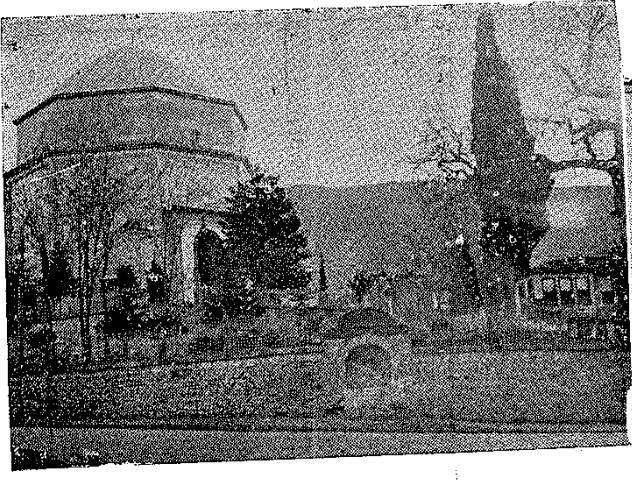
Gaziye Cumhuriyetten evel tanıdık, fakat Gazi Cumhuriyeti hepimizden evel tanımıştır. Bize Cumhuriyeti tanıtan odur, ve eğer o tanıtmamış olsaydı biz bu büyük hakikatın rüyasını görmeden istiklali gaiplere karışmış bir millettik. Bunun için Cumhuriyet, Gazi, bizim lisanımızda birbirine karışan, birbirile kaynaşan iki kelimedir ki bunu bizden öğrenecek olan bütün nesiller bu iki

kardeş kelimeyi birbirinden ayıramayacaklardır.

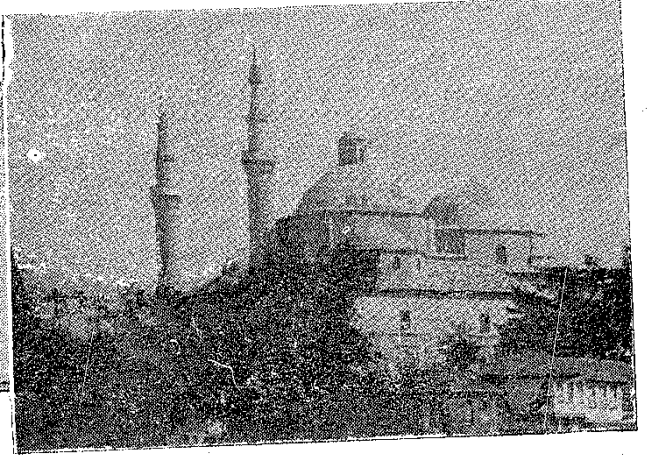
Gazi, yalnız zamanını aşmış, istikbale hüküm eden bir deha değildir, O aynı zamanda, mensup olduğu cemiyeti devrinin ilerisine götürmüş, milletine ve milletlere geniş yollar açmış bir dehadır. Bütün Asya, beklediği fecri, onun parmağının ucundan görebilir.

Gazi 1789 ihtilalini 1335 te yaptı. 1339 da bizi 1871 inkılabına erdirdi ve bugün bütün medenî milletler gibi, bütün medenî milletlerle yana, 1929 da bulunuyoruz.

H. M.

Bursada Yeşiltürbe Yeşilcami

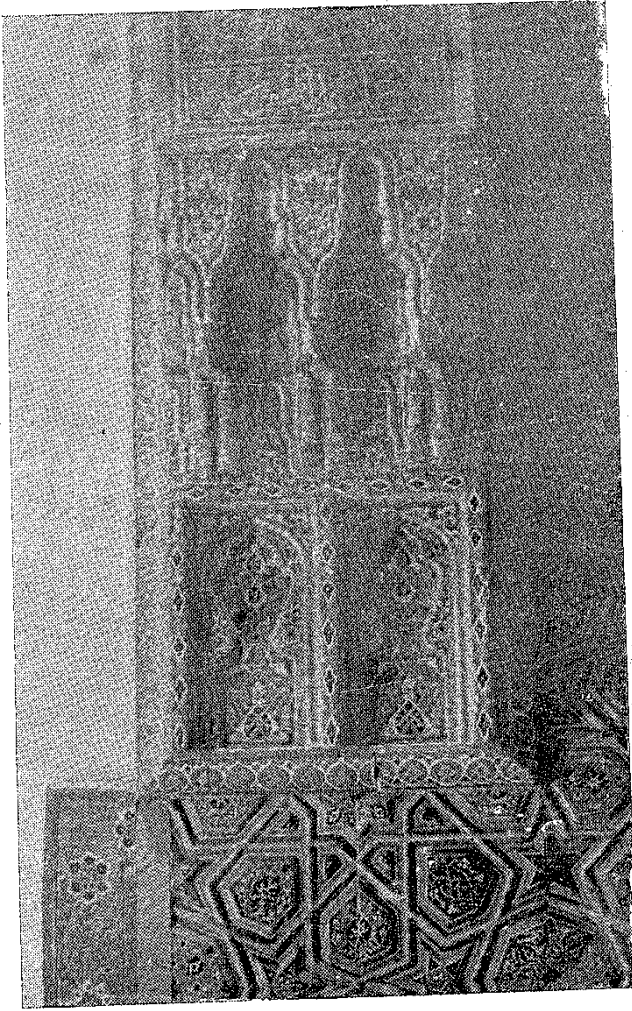
Osmanlı Türkleri, Selçuk san'atının izleri üzerinde yürümeğe başladıkları zaman, Çini tezyinatında kendi zevklerine uygun bulduklarından inşa ettikleri mebanide en mühim tezyinatı çiniler teşkil etmiştir.

İlk tarihlerde, çini hariçte kullanılmıştır. Çelebi sultan Mehmet, Bursa'da kendi camiinin çinileriyle diğer binaların çinilerini imal e tirmek için Tebrizden çini ustaları celp ettirerek Bursa'da bir çini fabrikası açtırmıştı. Burada yapılan çinilerin ekserisi sırlı tuğla ile Mozayık çinilerdi. Sırların vazifesi çinilerin tesirâtı havaiyeye karşı mukavim olması ve altındaki tezyinatın muhafaza edilmesi içindi. Sırlar o kadar parlak olmıyordu. Esasen Bursa civarındaki topraklar çini imali için pek muvafık değildi. Bunu gören ustalar çinilerin üzerine evvelâ kalyoncu çamuru sürerek pişirmişlerdi. Bu sıralarda yapılan çinilerin renkleri mavi, sarı, yeşil, beyaz ve mordu. Kırmızı renk henüz rağbette değildi. Beyaz çinilerde yıldız eserleri vardı. [1] En hoş giden renk bakır yeşiliydi. Yeşil cami, Yeşil türbe, ve İznikteki Çini-i cami gibi eserler bu fabrikanın mahsulü idi.

Yeşil cami, Türk çiniciliğinin en

[1] Yıldızlı çini imali, Çelebi Sultan Mehmet zamanından Fatih devrine kadar devam ettiği halde bu usul Türk san'atkârlarının ruhunu okşamıştır. Yıldızlı çinilere İstanbul'da çinili köşkte de tesadüf etmek mümkündür. Bu çiniler İznikte çalışan A-cem san'atkârları tarafından yapılmış olsa gerek.

güzel örneklerini taşır. Bu çiniler gerek imal ve gerekse tezyinat itibarile bir harikadır. Bilhassa mihrabı harikulâde bir san'at eseridir. Mihrabın kenar çerçevesinde muhtelif çizgi değişiklikleri görülür. Yazıların işgal ettiği kısımları istalâktitler takip ederek koyu mavi bir çizgi geniş bir sahayı tezyin eden hendesi hatların süslediği çerçeveye kadar devam eder.

Ve buradan itibaren muhtelif renkler mihrap içerisindeki istalâktitlerin iki tarafında güzel bir süs yaparak direklerle çini kaidesi üzerine dayanır.

Mihrabın sağ ve sol tarafındaki duvarlarda çiniler, parça halinde iki buçuk metre kadar yükselir. Alt kısımdaki çiniler dört, ve bunların üzerindeki altı köşelidir. En yukarıya

tesadüf eden çini parçaları bir yazı çerçevesi olarak duvarın genişliğinden her iki tarafa doğru uzar. Mahfile girilen kapıların çerçeveleri kâmilin zengin çinilerle süslü olduğu gibi mihraba nazır dairenin tavanı Türk mavisi, kırmızı, yeşil, turuncu ve beyaz mozayiklerle renkli olup tezyinatı ise eşkâli hendesiyeden müteşekkildir. Geniş kemerinin içi ve dışı çini ile kaplanmıştır. Dal ve yapraktan teşekkül eden tezyinatı şayanı tetkiktir. Bilhassa renklerinin birbirine uygunluğu insanı hayrete düşürür. Burada kullanılan Türk mavisi, kırmızı, yeşil, turuncu ve beyaz renkler Türk renklerinin güzel örnekleridir. Mahfilin cami'e bakan parmaklıkları gayet san'atkârane işlenmiştir.

Mezkûr camide yaptığımız tetkikat bize çinilerin iki san'atkâr gurubu tarafından yapıldığını gösteriyor. Mihrabın sağ tarafında ve çiniden o amul direğin üzerindeki takın ucunda:

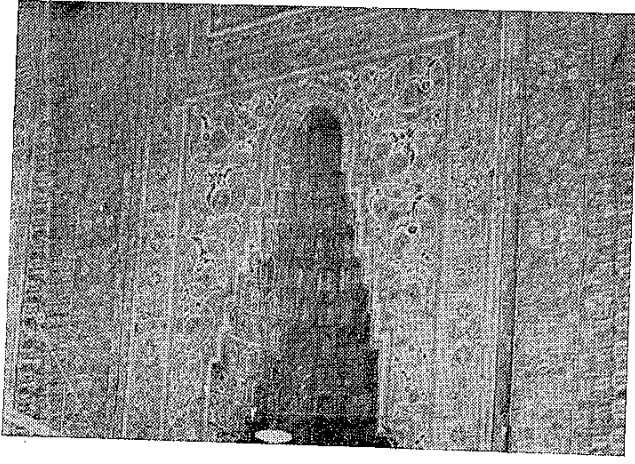
[Ameli üstadını Tebriz]

Sol taraftaki çinilerde ise gülistan müellifi sa'dii şirazının:

[Pindaşt sitemgerki sitembamen kert * Der gârdeni o bimant ber men bigüzeşt]

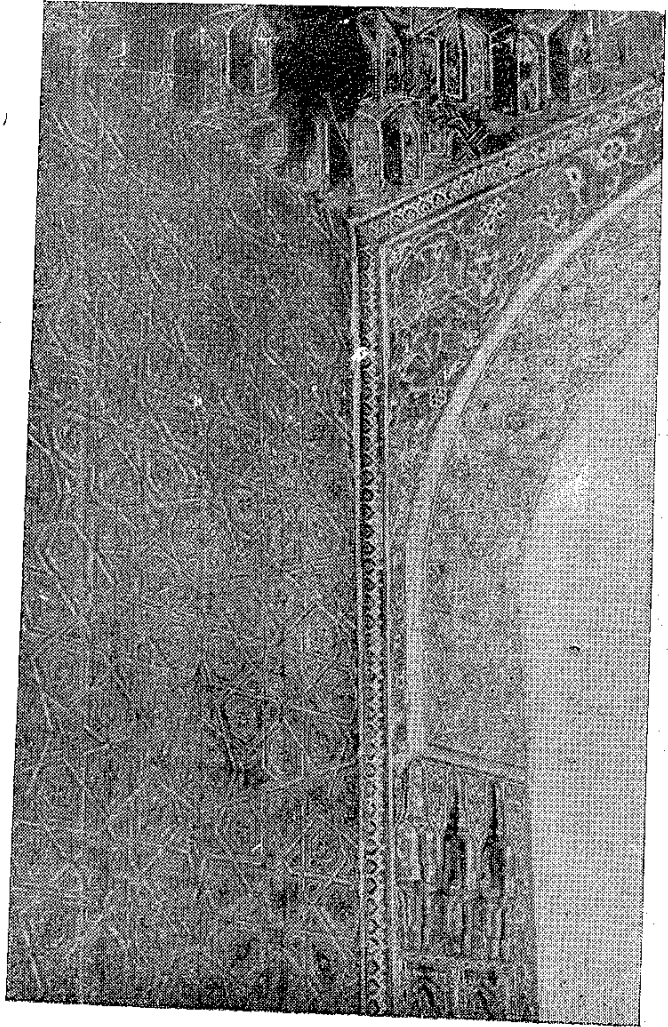
Beyiti yazılı olduğu gibi, hünkâr mahfili çinileri üzerinde [Ameli Mehmedilmecnun] ismi vardır.

Yeşil cami, 818 senesi hicriyesinde birinci Çelebi Sultan Mehmet tarafından inşa ettirilmiş ve 827 tarihinde ikinci Murat zamanında ikmal

edilmiştir. Mihraba karşı olan mahfi-
in üzerinde şöyle bir kitabe vardır.

(Kad teme hazihi nakşül
imaretişşerifeti biyedi efkarin-
nasi Ali ibni İlyas fi evahiri

ramazanilmübarek sene seba
ve ısrin ve semanemiye) [1]

[1] Ali ibni İlyas, Avrupalı müdek-
kiklerle müelliflerin kayıt ettikleri gibi hiç
bir vakit yeşil caminin mimarı değildir. O,
nakkaştı. Timurlenkle beraber Semerkande
seyyahat etmiş, orada nakış san'atını tetkik
ve tettebbü ederek memleketine avdet etmiş
öve Ali paşa namını almıştır. Bursa'da Hisar
riçinde Nakkaş Ali paşa mescidi bu zatın
eseri hayırdır. Kabri de mescidin bağçesinde
olsa gerektir. Zira oğlu defterdar Osman
Çelebinin, ve onun oğlu Şeh Lamiinin evladü
ahfadının kabirleride buradadır. Nakkaş Ali
paşayı mimarimizde çiçek tezyinatının bir
mucidi olarak zikretmek hiçte yanlış de-
ğildir. Fakat bugün kendi elinden çıkma
çiniler tesadüf etmek mümkün olamıyor.

Camideki çinilerin top-
rağı kırmızı zıdır. Bu cami,
yalnız çinilerinin kıymetile
meşhur değildir. Aynı za-
manda kap ve pencere
kanatlarındaki oymacılık ile
marangozluk caminin her
hususla kıymetini arttırmıştır.

Caminin mimarının kim
olduğu kat'iyetle belli de-
ğildir. Yalnız bildiğimiz bir

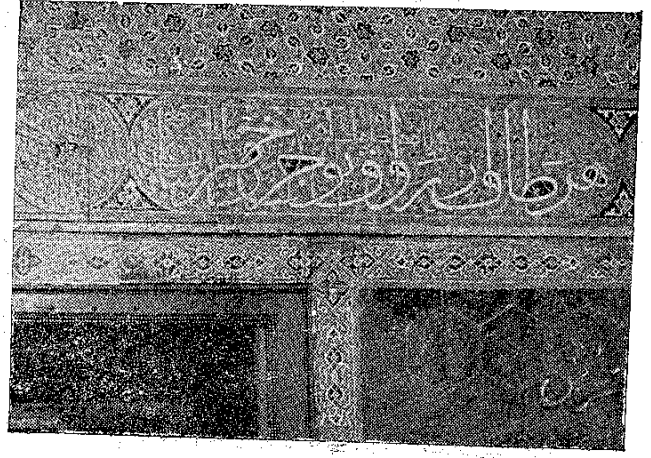
nokta varsa, oda inşaatına vezir Hacı
İvaz paşanın nezaret etmiş olduğu-
dur. [1]

Yeşil cami, çinilerle ne kadar şa-
yanı tetkik ise, Yeşil türbede o kadar
zengin çinilere maliktir.

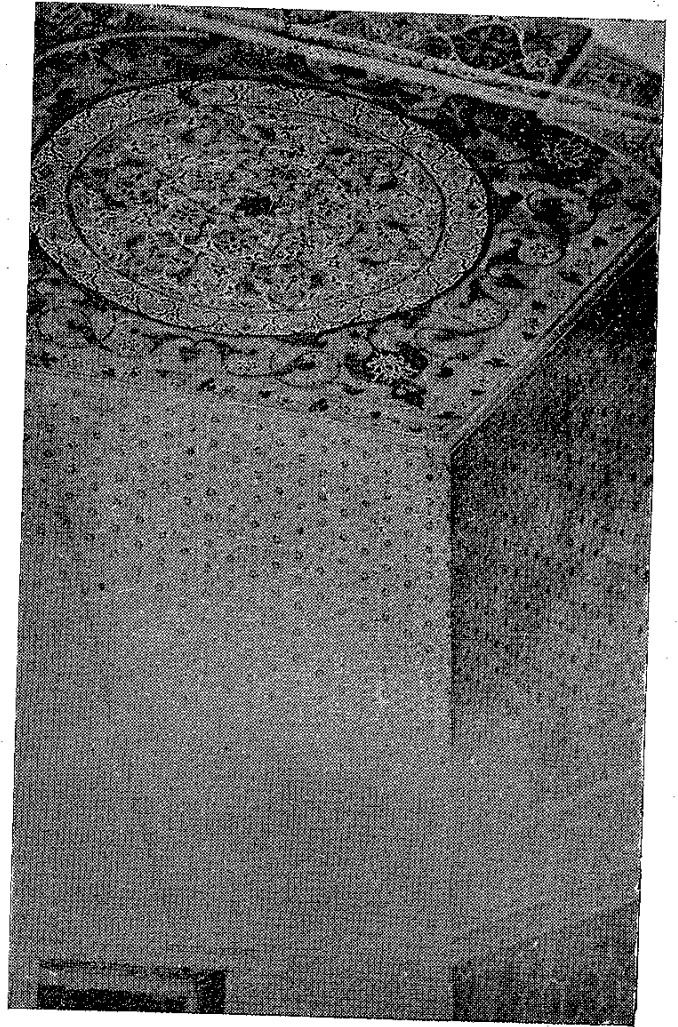
Yeşil Türbe, birinci Çelebi
sultan Mehmedin türbesi
olup Yeşil Caminin kible
cihetine irşâ edilmiştir.
Türbe, Türk mavisî denilen
güzel renkli çinilerle süs-
lenmiştir. Mihrap, silmeler,
direkler, direk başlıkları,
istalakitler, nefis çini işçi-
liklerini irae eder. Bilhassa
mihrapdaki kenarlardan da-
[hile doğru uzayan yazılarla
istalakitler, mihrabın göbe-
ğini tezyin eden çinilerin
üzerlerindeki İrankâri çiniler
eski çiniciliğimizin va-ıl
olduğu büyük neticeyi bütün
çıplaklığıyla gösterir. Madal-
yonlardaki kirift tezyinat

büyük bir maharetle vücade getiril-
miştir. Mihraptaki çiniler adeta yekpare

[1] "Vezir Hacı İvaz paşa", Musa
Çelebinin emareti zamanında Karaman oğ-
lu Mehmet beye karşı Bursa Hisarını bü-
yük bir kahramanlıkla müdafaa etmişti.
Hizmetine mükâfaten Vezir olmuştu. İvaz
paşanın sefer esnasında elbisesinin üzerine
zırh giymesi menafii edep ve korkaklık ad
edilerek ikinci Sultan Murat tarafından
gözlerine mil çektilirilmişti. İvaz paşa, 832
senesinde vefat etti. Kabri pınar başının
üst tarafında Kuzgunlu denilen Mecidiye
mahallesindedir.

gibidir. Müruru zamanla harapolan
çinilerin yerlerine Bursa'nın kıymetli
valilerinden "Ahmet Vefik", paşa mer-
humun himmetile Kütahya'da imal
olunan çinilerden konulmuş isede eski

çinilerin yanında pek sönük kalmıştır.
Vaktile kapusuda kâmil çini parça-
larile imal edilmiştir. Bu kapuda
diger çiniler gibi tahripkâr ellerin
düşmanlığına uğrayarak sökülmiş ve
bilâhara mermerden yapılmıştır.

Nureddin İbrahim

